

Vereniging van Economisten in Suriname

• Postbus 8208 • Elisabethshof • Paramaribo - Suriname

Voorzitter van de Nationale Assemblée
Vertegenwoordiger van de President, dhr. Alibux
Minister van Financiën, Mw. drs. Boedhoe
Minister van Handel & Industrie, dhr Miskin
Minister van Buitenlandse Zaken, dhr Lakhin
Governor van de CBvS, dhr. Gilmore Hoefdraad Msc.
Vertegenwoordigers van de Staatsraad
Directeuren van de verschillende ministeries en bedrijven
Voorzitters en leden van diverse verenigingen, NGO's en instituten
Vertegenwoordigers van de Pers, Uitgenodigden
Bestuur, leden en vrienden van de VES

Mede namens de overige bestuursleden, Leatitia Fernand, Merleen Atmodikromo en Adit Moensi heet ik u welkom op onze eerste activiteit voor het jaar 2011. Aan u allen alsnog een gezegend, gezond en economisch succesvol jaar toegewenst.

Het jaar 2010 was een zeer bewogen jaar voor de VES. We hebben namelijk een heleboel succesvolle activiteiten georganiseerd, waaronder:

1. Het Seminar "Ontwikkelingsfinanciering Suriname na 2010", dat samen met het Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking is georganiseerd. Wij hebben van dit seminar een publikatie uitgegeven en aan alle regeringsautoriteiten een exemplaar toegestuurd om de aanbevelingen mee te nemen in het vaststellen van het toekomstig ontwikkelingsbeleid.
2. Het verkiezingsdebat dat heel goed was bezocht.
3. Openbare lezingen over de 'gold to dow ratio' en het Diaspora vraagstuk.

4. Discussie over “De rol van de belastingen bij de financiering van het overheidsbeleid”.
5. De succesvolle introductie van de CEO Talk, waarbij succesvolle ondernemers hun ondernemingservaringen delen en aan geven wat hun bijdrage is aan de Surinaamse economie. Hiermee creëren wij een platform voor jonge en/of aspirant ondernemers om inspiratie op te doen en zicht te krijgen op mogelijke valkuilen in het zaken doen.
6. En niet te vergeten de interne lezingen en presentaties voor de leden

Dit jaar starten we het jaar traditioneel met onze Nieuwjaarsrede. Op het jaarprogramma staan tal van activiteiten. Zo zullen wij o.a. een discussie houden over de interpretatie van de Wet op de Staatsschuld, over Dedollarization van de Economie, Interpretatie van de Weekstaat van de Centrale Bank van Suriname en wij vervolgen de CEO Talks. Een presentatie over de oplossing van het Clico probleem ligt ook in het verschiet in 2011 en een presentatie over “Optimizing mining taxation for the mineral industry in Suriname”.

Wij hebben ons in 2011 ten doel gesteld om onze VES-plichten, die we ons als politiek onafhankelijke vakvereniging trouwens zelf hebben opgelegd, goed op te pakken.

Wij hebben ons ten doel gesteld om de economische ontwikkelingen in ons land kritisch te volgen en waar nodig onze kritische kanttekeningen te plaatsen, het beleid te ondersteunen voor zover mogelijk en waar nodig ook gevraagd en ongevraagd van advies te dienen.

Wij hebben in dat kader recentelijk een kennismakingsgesprek gehad met de Governor van de Centrale Bank van Suriname om onze ondersteuning te bekrachtigen.

We hebben als natie hard gewerkt aan stabiliteit en rust aan de monetaire zijde en nu dient de structurele stap richting reële groei van de economie gezet te worden en wij kijken uit naar het volledig

samenhangend beleid van de regering ter ondersteuning van de reële economie.

Het is van eminent belang dat wij ervoor waken dat de inflatie niet wordt aangewakkerd door loonstijgingen die niet gepaard gaan of gelijke tred houden met produktie stijging. De verkeersvergelijking van Fisher doet immers nog steeds opgeld, waarbij verhoging van de maatschappelijke geldhoeveelheid bij gelijkblijvende produktie zal leiden tot prijsstijgingen. Temporisering van de FISO 2 uitvoering is daarom belangrijk en de regering en de vakbeweging moeten zich realiseren dat uitvoering van FISO 2 zonder duidelijke verhoging in de verdien capaciteit van Suriname op kort termijn, direkt gepaard zal moeten gaan met het uitvoeren van belastingverhogende maatregelen danwel overige inkomsten verhogende maatregelen van de regering, gecombineerd met efficiency maatregelen om de waardedaling van de Surinaamse munt tegen te gaan.

Als VES willen we een kort economisch vooruitzicht op mondiaal niveau uitspreken:

1. Grondstofprijzen zullen in 2011 blijven stijgen vooral opgedreven door de sterke vraag vanuit de BRIC landen.
2. China heeft in 2010 meer dan 50 miljard dollar geïnvesteerd in het buitenland, zoals mijnbouw-, energie- en landbouwprojecten. Het gaat om directe buitenlandse investeringen, dus geen beleggingen door Chinese banken, verzekeraars of zakenbanken. In 2009 investeerde China nog voor 43,3 miljard dollar in het buitenland. Daarmee was het land de op vier na grootste directe buitenlandse investeerder. De directe buitenlandse investeringen door China zullen in 2011 naar verwachting met 10 procent toenemen en wij verwachten dat Suriname hoe klein dan ook, ook daarin zal vallen.
3. Volgens zakenbank Goldman Sachs heeft de sterke stijging van de vraag naar olie in 2010 analisten verrast. De groei blijkt met ruim 2,4 miljoen vaten per dag groter dan verwacht. Deze extra vraag is daarom het begin van een structurele opmars van de olieprijs. Alleen Saoedi-Arabië kan nog op de rem trappen. „Dat land heeft een productiecapaciteit van 12,5 miljoen vaten per dag, ze leveren nu 8,5 miljoen, dus ze hebben nog 4 miljoen aan ongebruikte capaciteit. Niemand anders heeft die ruimte.”

Goldman Sachs denkt dat Saoedi-Arabië gaat inzetten op een goede prijs voor zijn olie. Het onderste uit de kan zouden ze daarbij echter ook niet willen, omdat een te hoge prijs klanten richting alternatieve bronnen voor brandstof en energie duwt. Stijgt de olieprijs tot boven de 100 dollar, dan gaan veel duurzame projecten weer razendsnel van start. Bij een wereldwijde economische groei van gemiddeld 4 procent in 2011 en nog eens in 2012, neemt de vraag naar olie met nog eens 1,7 miljoen vaten per dag toe. Tegen het einde van 2012 zijn we dan bijna door onze nog onbenutte capaciteit heen. Met de huidige prijs van 90 dollar per vat, wat een stijging is van 10 dollar oftewel 12% tov begin 2010, is de olieprijs al historisch hoog, stelt Goldman Sachs. „Over de afgelopen twintig jaar bedroeg de gemiddeld olieprijs 36,80 dollar. De hoge prijs is goed nieuws voor oliemaatschappijen zoals Staatsolie, maar slecht nieuws voor de groei van de wereldeconomie.

4. De goudprijs steeg mede dankzij een zwakkere dollar tot 1383 dollar (1053 euro) per troy ounce (31,1 gram) in 2010. De verwachting volgens analisten in London is dat de goudprijs tot boven de 1400 dollar zal oplopen'.
5. Ook in 2011 zullen de financiële markten moeite houden om oude problemen en nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden. De oude problemen zijn welbekend: een gebrek aan consumptieve vraag in de ontwikkelde wereld en hoge staatsschulden. Dit wordt deels gecompenseerd door de sterke groei in de opkomende wereld, maar de ontwikkeling naar een nieuw evenwicht tussen de VS, Europa en China is moeizaam en herbergt het risico van valutaoorlogen en protectionisme. De grootste uitdaging voor 2011 is om de westerse consument een flinke impuls te geven zonder een schok toe te brengen aan het toch al delicate mondiale herschikkingsproces. Op dit moment gaat het gesprek van de dag onder beleggers voornamelijk over de mogelijke gevolgen van een aanhoudende kwantitatieve versoepeling (“quantitative easing”), ofwel geld bijdrukken door centrale banken om staatsobligaties te kopen.
6. De kloof qua groeivoorzichten tussen de VS en de EU enerzijds, en de nog wel als 'opkomende landen' aangeduid

anderzijds, neemt toe. Deze laatste groep laat de rest van de wereld achter zich en vormt een aanjager voor de vraag naar consumentengoederen en grondstoffen. Of zoals Merrill Lynch het verwoordt: de landen die een derde van de wereldeconomie uitmaken, zijn nu verantwoordelijk voor twee derde van de groei. De wereldhandel groeit 4 à 4,5%, zo verwachten de zakenbankiers. In de VS vertraagt de groei van 2,7% in 2010 naar 1,5% in 2011, terwijl de Chinezen groeien met 8,4% en India met 8,2%. In deze tweedeling tussen de 'nieuwe' en 'oude' wereld schakelt vooral de Europese economie naar een lagere versnelling. Zware overheidsbezuinigingen, noodzakelijk om de opgebouwde schulden af te bouwen, drukken hun stempel op de groei in heel Europa. Het herstel dat in 2010 is ingezet, vlakt daardoor af naar 1% in 2011 (muv de 4% van Rusland). Tegelijkertijd zijn banken nog altijd op zoek naar extra kapitaal, wat ook gevolgen heeft voor de kredietverlening en de groei. In de economieën van de zwakste eurolanden hebben de bezuinigingen een regelrechte verlamme uitwerking. De betere groeiprestaties in de emerging markets, zoals Latijns Amerika met 4.2% (met daarbij Brazilië als koploper met een verwachte groei van 4.5% en Venezuela als enige achterblijver met een negatieve groei van 2,5%) werken als een magneet op de wereldwijde kapitaalstromen. Oververhitting ligt op de loer. Dientengevolge lijkt het deflatiegevaar (dalende prijzen leiden tot uitstel van consumptie en dus lagere groei) geweken: de industrielanden gaan uit de ontwikkelingslanden langzaam weer inflatie importeren, al was het maar door een explosieve stijging van de grondstoffenprijzen. Deze sluipende inflatie leidt in samenhang met een zich verscherpende Europese schuldencrisis tot een gestaag stijgende lange rente. Een ophoging van de korte rente zal nog op zich laten wachten tot in 2012. Tot die tijd is de economische groei zo zwak dat zowel de Amerikaanse als de Europese Centrale Bank de rente historisch laag houden.

7. De beurzen mondiaal daalden in het crisisjaar 2008 nog met zo'n 40% om in 2009 ruim 20% te stijgen. Het afgelopen jaar zette het herstel voorzichtig door. Delta Lloyd is positief: „In een normaal jaar doen beurzen rond de 8%. Het ergste is voorbij.”

Europa had een zwaar jaar door de landencrisis, die begon in Griekenland. Europese beurzen bleven door de problemen met de PIGS-landen achter bij de rest van de wereld en groeiden met gemiddeld 6%, met uitzondering van de Duitse Dax, die buitengewoon goed presteerde. De beurzen in de Verenigde Staten deden het beter dan Europa, maar minder goed dan de Duitsers. „Alle indices in de VS laten dubbele groeicijfers zien. De beursgenoteerde bedrijven zijn wereldwijde spelers, die hebben geprofiteerd van het mondiale herstel”. In Azië is het met de meeste landen vrij goed gegaan. De beurzen in Thailand, Indonesië en Filippijnen eindigden rond de 40% hoger. Grote winnaar is Sri Lanka met een plus van bijna 100%. „Beurzen lopen voor op hoe het echt gaat. Ze worden gedreven door verwachtingen. Het is niet zo dat inwoners van Sri Lanka het 100% beter hebben gehad dan in 2009”. De Shanghai SE Composite, de belangrijkste voor China, kwam in het rood. De Chinese overheid blijft maatregelen nemen om oververhitting tegen te gaan. Ook Japan, een volwassen speler, eindigde licht in de rode cijfers. Het afgelopen jaar heeft voor opkomende markten een veel beter jaar laten zien dan de volwassen markten. Voor de opkomende regio ZuidAmerika is Brazilië de belangrijkste speler. Maar daar ging de beurs het afgelopen jaar net iets minder goed, nadat de beursgraadmeter in 2009 nog wel met 75% steeg. De beurs in Argentinië beleefde daarentegen een topjaar. Dat komt onder meer doordat het land steeds meer een zelfstandige economie aan het worden is.

Terugkomend naar Suriname, we zijn immers een local player op een global field, kan gesteld worden dat er grote kansen zijn. Wij denken dat in het beleid van de komende jaren speciale aandacht besteed dient te worden aan de volgende 5 sectoren:

1. De mijnbouwsector met nadruk op olie, goud en bauxiet. De te verwachten prijsverhogingen op de wereldmarkt en produktieverhogingen zullen zorgen voor additionele inkomsten voor Suriname
2. De toerisme sector en natuurbehoud; toerisme wordt wereldwijd gezien als een exportproduct. Een mogelijkheid om deviezen te

verdienen en werkgelegenheid te vergroten. Suriname moet lering trekken uit ervaringen van onze Caricom broeders die alhoewel een negatief saldo op hun goederenbalans een positieve lopende rekening hebben door toerisme. Daarnaast moet een ‘Low Carbon Development’ plan worden gemaakt voor duurzaam behoud en compensatie van het bos en natuur op ons grondgebied. Buurland Guyana schat dat het jaarlijks vierhonderd miljoen dollar kan ontvangen voor behoud van haar bos. Een eerste partner/financier is gevonden in het Europese Noorwegen dat van november 2009 tot 2015 Guyana USD 250 miljoen betaalt voor ‘klimaatverdiensten’. Suriname zou met goed lobby werk ook in de buurt van dat bedrag kunnen komen.

3. Groen en wit goud industrie; Naast geel en zwart goud (olie) is er ook groen goud (de agrarische sector) en wit goud (water) waar Suriname speciale aandacht aan dient te schenken. Groen goud om zelfvoorzienend te zijn voor de voeding van ons volk en een concurrerende exportindustrie te kunnen ontwikkelen en water wordt zoals voorspeld het volgende product dat zou kunnen leiden tot een wereldoorlog.
4. De dienstensector goed ontwikkelen met als uitdagingen de grote potentie in outsourcing naar Suriname, opzetten van kwalitatieve gezondheids- en zorginstellingen en goede infrastructuur.
5. De kennisector; We moeten er alles aan doen een gerespecteerde kenniseconomie te worden. Investing in onze menselijke hulpbronnen is de ‘key to succes’ en daarom is het noodzakelijk dat hoogwaardig en modern onderwijs en ICT kennis steeds prioriteit krijgt in ons denken en handelen. Een goed diaspora beleid is eveneens gewenst om alle Surinamers te betrekken in het kennis- en ontwikkelingsbeleid.

Indien wij in staat zijn de reeds beschikbare plannen tot een intensievere benutting van de in de natuurlijke hulpbronnen opgesloten potentie daadwerkelijk uit te voeren, kunnen de productie en export aanzienlijk worden vergroot. Daarnaast dienen wij ons in te zetten voor een betere voorziening in de basisbehoeften van de bevolking en vergroting van de mate van haar zelfredzaamheid. Belangrijk is dat wij ons bij het maken van onze ontwikkelingsplannen en daaruitvloeiende financieringsbehoefte laten leiden door onze

verdien- en terugbetalingscapaciteit. Door vertrouwen in eigen kunnen en door het voeren van een wijsbeleid, maar bovenal door onze eigen inspanningen, zullen wij in staat zijn (samen met onze internationale partners) een acceptabel welvaarts- en welzijnsniveau tot stand te brengen. Daarbij zullen gezonde monetaire maatregelen samen moeten gaan met een gezonde financiële huishouding en reële groei.

Wij zijn blij dat de Governor recentelijk heeft aangekondigd om het financieringsberoep op de Centrale Bank af te bouwen. De Governor van de Centrale Bank van Suriname als een van de monetaire autoriteiten speelt een cruciale rol voor wat het monetaire beleid betreft.

Daarom is het ons een groot genoegen vandaag als gastspreker de Governor van de Centrale Bank van Suriname bij ons te mogen hebben. De titel van de openingsrede luidt: “Central banking in a small open economy in the 21st century”. We zijn hem zeer erkentelijk dat hij dit voor ons wilt doen.

Mag ik uitnodigen: de Governor van de Centrale Bank van Suriname, de heer Gilmore Hoefdraad Msc.

Paramaribo, 10 januari 2011
Drs. Clyde B. Cairo